

R (99) 19 SAYILI TAVSİYE KARARI

AVRUPA KONSEYİ BAKANLAR KOMİTESİNİN CEZA UYUŞMAZLIKLARINDA ARABULUCULUK HAKKINDAKİ R (99) 19 SAYILI TAVSİYE KARARI

Çev. Av. Arb. Prof. Dr. Mustafa Serdar ÖZBEK*

(Bakanlar Komitesince, 15 Eylül 1999 tarihinde, Bakan Vekillerinin 679'uncu toplantısında kabul edilmiştir¹)

Bakanlar Komitesi, Avrupa Konseyi yasasının 15.b maddesi uyarınca,

Üye ülkelerde ceza meselelerinde esnek, kapsamlı, sorun çözücü, katılım seçeneğinin geleneksel ceza muhakemesini tamamlayıcı ya da ceza muhakemesine alternatif olduğu arabuluculuğun kullanımındaki gelişmelere dikkat çekerek,

Mağdur ve failin ve ceza muhakemesine katılan topluluklar kadar ceza muhakemesinden taraf olarak etkilenebilecek olan diğer kişilerin, ceza soruşturmasına aktif kişisel katılımının artırılmasının gerektiğini göz önüne alarak,

Mağdurların, mağduriyetlerinin sonuçlarına değinmeleri, faille iletişim kurmaları ve kendilerinden özür dilenmesi ve kendilerine tazminat ödenmesiyle ilgili olarak daha çok söz hakkına sahip oldukları konusundaki meşru menfaatlerini kabul ederek,

Faillerin sorumluluk duygularının teşvik edilmesinin ve onlara, topluma yeniden uyum sağlayıp ıslah olabilecekleri şekilde, hatalarını düzeltmeleri için pratik fırsatlar sunmanın önemini dikkate alarak,

Arabuluculuğun, suçun önlenmesinde, işlenmesinde ve suçun ortaya çıkardığı uyuşmazlığın çözülmesinde, bireyin ve toplumun önemli olan işlevinin değerini artırabileceğini, böylece daha yapıcı ve daha az baskıcı ceza adaleti sonuçlarını teşvik edeceğini kabul ederek,

Arabuluculuğun özel hüneler gerektirdiğini ve uygulama kanunlarını ve güvenilir bir eğitimi zorunlu kıldığını kabul ederek,

Ceza meselelerinde arabuluculuk hakkında sivil toplum örgütleri ve mahallî topluluklarca yapılması mümkün olan önemli katkıyı ve kamusal ve özel kuruluşların çabalarının birleştirilmesi ve düzenlenmesinin gerektiğini göz önüne alarak,

İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunması Sözleşmesinin gereklerine saygı duyarak,

Üye ülkelerin hükûmetlerine, ceza meselelerinde arabuluculuğun geliştirilmesinde, bu tavsiye kararının ekinde açıklanan ilkeleri dikkate alması ve bu metne mümkün olan en kapsamlı uygulamayı kazandırması tavsiye olunur.

* Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Özel Hukuk (Medenî Usûl, İcra ve İflâs Hukuku) Anabilim Dalı Öğretim Üyesi (mozbek@ankaratahkim.com).

¹ **Council of Europe:** Mediation in Penal Matters, Recommendation N. R (99) 19, adopted by the Committee of Ministers of the Council of Europe on 15 September 1999 and explanatory memorandum, Strasbourg 1999, s. 3-7; **Özbek,** Mustafa: Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin “Ceza Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk” Konulu Tavsiye Kararı (DEÜHFD 2005/1, s. 127-166), s. 130-135.

R (99) 19 SAYILI TAVSIYE KARARI

R (99) 19 Sayılı Tavsiye Kararının Eki

I. Tanım

Bu rehber, mağdur ve failin, tarafsız bir üçüncü kişinin (arabulucunun) yardımıyla, suçtan hasıl olan sorunların çözülmesine aktif olarak katılmaya özgür iradeleriyle rıza göstermeleri hâlinde, onların katıldığı sürece uygulanır.

II. Genel İlkeler

1. Ceza meselelerinde arabuluculuk, yalnızca tarafların özgür iradeleriyle rıza göstermeleri hâlinde gerçekleştirilir. Taraflar, arabuluculuk esnasında her zaman bu rızalarını geri alabilmelidirler.

2. Arabuluculukta yapılan görüşmeler gizlidir ve tarafların anlaşması dışında sonradan kullanılamaz.

3. Ceza meselelerinde arabuluculuk, genel olarak erişilebilen bir hizmet olmalıdır.

4. Ceza meselelerinde arabuluculuğa, ceza muhakemesi sürecinin her aşamasında başvurulabilmelidir.

5. Ceza adaleti sisteminde arabuluculuk hizmetine yeterli özerklik tanınmalıdır.

III. Yasal Temel

6. Yasal düzenlemeler, ceza uyuşmazlıklarında arabuluculuğu kolaylaştırmalıdır.

7. Ceza uyuşmazlıklarında arabuluculuğun kullanılmasını açıklayan rehberler olmalıdır. Bu gibi rehberler öncelikle, davanın arabuluculuğa havale edilmesinin koşullarını ve arabuluculuğu müteakiben davanın yürütülmesini açıklamalıdır.

8. Temel usûlî teminatlar arabuluculukta uygulanmalıdır; özellikle, taraflar yasal yardım alma ve gerekli olduğu takdirde çeviri/açıklama hakkına sahip olmalıdırlar. Buna ek olarak küçükler, velilerinin yardımı alma hakkına sahip olmalıdırlar.

IV. Arabuluculukla İlgili Olarak Ceza Adaletinin Uygulanması

9. Bir ceza davasının arabuluculuğa havale edilmesine karar verme, bir arabuluculuk sürecinin sonucunu değerlendirmede olduğu gibi, ceza adaletindeki yetkili mercilerin yetkisi dâhilinde olmalıdır.

10. Arabuluculuğa başvurma konusunda anlaşmadan önce taraflar, hakları, arabuluculuk usûlünün yapısı ve kararlarının muhtemel sonuçları hakkında tam olarak bilgilendirilmelidirler.

11. Ne mağdur ne de fail, arabuluculuğu kabul etmeleri için hukuka aykırı yollarla ikna edilmelidir.

12. Yargılama sürecine katılan küçüklerle ilgili özel düzenlemeler ve yasal tedbirler, onların ceza muhakemesinde arabuluculuğa katılmalarında da uygulanmalıdır.

13. Arabuluculuğa katılan taraflardan herhangi birisi, süreci anlamaya muktedir değilse arabuluculuk sürdürülmemelidir.

14. Davanın esasını oluşturan maddî vakıalar, arabuluculuğa bir temel teşkil etmek için her iki tarafça normal olarak kabul edilmelidir. Arabuluculuğa katılım, daha sonraki yargı sürecinde suçun ikrarı şeklinde delil olarak kullanılmamalıdır.

15. Bir dava arabuluculuğa havale edilmeden önce, tarafların yaşı, ayırtım gücü ve zihnî kapasitesi gibi etkenler konusundaki açık farklılıklar dikkate alınmalıdır.

R (99) 19 SAYILI TAVSİYE KARARI

16. Bir davanın arabuluculuğa havale edilmesine ilişkin karara, yetkili ceza adaleti mercilerini arabuluculuğun durumu hakkında bilgilendirmeye yetecek makul bir süre de eklenmelidir.

17. Arabuluculuk anlaşmasına dayanan yükümlülükler, yargısal kararlar ya da hükümlerle aynı etkiye sahip olmalı ve aynı vakıalar hakkında soruşturma açılmasını önlemelidir (ne bis in idem).

18. Taraflar arasında bir anlaşma olmadan veya böyle bir anlaşmanın yerine getirilmemesinden sonra dava ceza adaleti mercilerine geri gönderilirse, dava hakkında gecikmeksizin karar verilmelidir.

V. Arabuluculuk Hizmetlerinin Uygulanması

V.1. Standartlar

19. Arabuluculuk hizmetleri, önceden belirlenmiş kurallara göre yürütülmelidir.

20. Arabuluculuk hizmetleri, görevlerini yerine getirmeye yetecek ölçüde özerkliğe sahip olmalıdır. Arabulucuların seçilmesi, eğitilmesi ve değerlendirilmesi usûlleri kadar, arabuluculuk yapabilmek için gerekli olan ehliyet standartları ve etik kuralları da oluşturulmalıdır.

21. Arabuluculuk hizmetleri yetkili bir kuruluş tarafından izlenmelidir.

V.2. Arabulucuların Nitelikleri ve Eğitimleri

22. Arabulucular, toplumun bütün kesimlerinden toplanmalı, mahallî kültüre ve toplumsal değerlere genel olarak hâkim olmalıdırlar.

23. Arabulucular, karar verme yeteneğine ve arabuluculuk için gerekli olan beşerî hünerlere sahip olmalıdırlar.

24. Arabulucular, uygulama eğitimi kadar, arabuluculuk sorumluluğunu üstlenmeden önce başlangıç eğitimi almalıdırlar. Arabulucuların eğitimi, yüksek seviyede bir yeterlilik sağlamayı amaçlamalı, uyuşmazlık çözüm hünerlerini, mağdurlarla ve failerle birlikte çalışmanın gerektirdiği özellikleri ve ceza adaleti sisteminin temel bilgilerini kapsamalıdır.

V. 3. Bireysel Durumların Ele Alınması

25. Arabulucu, arabuluculuk başlamadan önce, dava ile ilgili bütün vakıalar hakkında bilgilendirilmeli ve yetkili ceza adaleti mercilerince arabulucuya gerekli belgeler verilmelidir.

26. Arabuluculuk tarafsız bir biçimde icra edilmeli, davadaki vakıalar ile tarafların ihtiyaçlarını ve isteklerini esas almalıdır. Arabulucu tarafların onurlarına her zaman saygılı olmalı ve tarafların birbirlerine karşı saygılı davranmalarını sağlamalıdır.

27. Arabulucu, arabuluculuk için güvenli ve rahat bir ortam sağlamaktan sorumlu olmalıdır. Arabulucu, tarafların incinme ve zarar görme olasılığına karşı hassas olmalıdır.

28. Arabuluculuk etkili; fakat, taraflarca izlenebilecek ölçüde ağır ve düzenli bir şekilde sürdürülmelidir.

29. Arabuluculuk gizlilik içinde yürütülmelidir.

30. Gizlilik ilkesinin varlığına rağmen arabulucu, arabuluculuğun işleyişi esnasında, yakın bir zamanda işlenme ihtimali olan ağır bir suç hakkında edindiği herhangi bir bilgiyi, yetkili mercilere ya da ilgili kişilere iletmemelidir.

R (99) 19 SAYILI TAVSIYE KARARI

V. 4. Arabuluculuğun Sonucu

31. Anlaşmalar, taraflarca gönüllü olarak yapılmalıdır. Anlaşmalar, sadece makul ve orantılı yükümlülükler içermelidir.

32. Arabulucu, katedilen aşamalar ve arabuluculuğun sonucu hakkında ceza adaleti mercilerine rapor vermelidir. Arabulucunun raporu, arabuluculuk toplantılarının içeriğini açıklamamalı ve arabuluculuk sırasında tarafların davranışları hakkında bir açıklama ya da hüküm içermemelidir.

VI. Arabuluculuğun Gelişiminin Sürdürülmesi

33. Ceza adaleti mercileriyle arabuluculuk hizmeti veren kuruluşlar arasında, ortak anlayış ve iş birliğini geliştirmek amacıyla düzenli istişare yapılmalıdır.

34. Üye ülkeler, ceza uyuşmazlıklarında arabuluculuk hakkındaki araştırma ve değerlendirmeleri geliştirmelidirler.